

Regionale aanpak kindermishandeling

In dit nummer

- Van de redactie
- Bericht van de Stuurgroep aanpak kindermishandeling: signalen uit het veld
- Studenten Hogeschool Ede maken zich sterk voor invoering meldcode
- Het vuur van... Hans Hesta
- Zendingswerk in het onderwijsveld
- De verbinding met... de politie
- Aandachtsfunctionarissen Zaanstreek-Waterland klaar voor de start
- Van het programmaministerie voor Jeugd en Gezin
- Bericht uit de Limburgse praktijk: enthousiaste reacties op training over kindermishandeling
- Goed voorbeeld doet goed volgen: Zorgoog
- Gestructureerd gesprek met ouders als Zorg- en risicotaxatie: onderzoek naar VOBO-Z
- Boekrecensie: Aanpak kindermishandeling vraagt kundige professionals
- Wist u dat...

Van de redactie

Voor u ligt alweer het laatste nummer van de *Nieuwsbrief Regionale aanpak kindermishandeling*. In dit dubbeldikke nummer heel veel berichten over scholing, vanuit verschillende invalshoeken. De nieuwsbrief is te downloaden van www.aanpakkindermishandeling.nl, onder 'Zie ook'.

Bericht van de Stuurgroep aanpak kindermishandeling: signalen uit het veld

De Stuurgroep aanpak kindermishandeling vangt voortdurend signalen op uit het veld over de aanpak van kindermishandeling. Het afgelopen jaar hebben we veel gesprekken gevoerd met medewerkers van branche- en beroepsorganisaties, RAAK-regio's, provincies en gemeenten om de aanpak van kindermishandeling kracht bij te zetten en iedereen aan te spreken op zijn verantwoordelijkheid. De Stuurgroep heeft tijdens deze bezoeken niet alleen gebracht, maar ook gehaald. Kennis, meningen, ideeën en zorgen van alle betrokkenen hebben we in ons opgenomen.

Deze zomer hebben we via een brief aan toenmalig minister Rouvoet (zie Kamerstuk JZ/LJ 3009241, 1 juli 2010 op de website van Jeugd en Gezin – www.rijksoverheid.nl/jeugd-en-gezin) de signalen die we opvingen kenbaar gemaakt. We hebben diverse thema's aangestipt, waaronder de geringe rol van het onderwijs bij de aanpak van kindermishandeling en de beperkte scholingsmogelijkheden voor professionals.

Onderwijs aanhaken bij aanpak kindermishandeling

Vanuit diverse kanten, onder meer vanuit de medische sector en vanuit de implementatie van de Regionale aanpak kindermishandeling, is naar voren gekomen dat het onderwijs nog onvoldoende is betrokken bij de aanpak van kindermishandeling. Het gaat hierbij niet alleen om het signaleren en het melden van (mogelijke)

kindermishandeling, maar ook om de pedagogische taak van de school. Leraren zijn betrokken bij de persoonlijke en sociale ontwikkeling van kinderen en zijn daarbij op natuurlijke wijze 'partners' van ouders. De complexe organisatie – met grote autonomie voor schoolbesturen, professionele zelfstandigheid van docenten en diverse management- en bestuurslagen – maakt een geïntegreerde aanpak noodzakelijk. Uit onze gesprekken met het onderwijsveld blijkt dat de bereidheid er is om hieraan mee te werken, maar dat geen van de organisaties zich zonder de andere in staat acht verplichtende afspraken te maken om kindermishandeling aan te pakken. We hebben de minister geadviseerd meer actie te ondernemen om dit veld in beweging te krijgen, management en professionals concreet handelingsperspectief te bieden en (school)organisaties op hun deelverantwoordelijkheid aan te spreken. De verplichte meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld is hierbij als instrument goed inzetbaar.

Thema kindermishandeling in curricula opleidingen en structurele bijscholing

Onze gesprekspartners hebben ook aangegeven dat initiële opleidingen onvoldoende aandacht besteden aan het onderwerp kindermishandeling. We hebben daarom de minister geadviseerd gesprekken aan te gaan met de belangrijkste basisopleidingen om het onderwerp kindermis-

handeling in curricula op te nemen. Daarnaast hebben we het advies gegeven bijscholing meer structureel en integraal te organiseren. Nu is bijscholing voor professionals vaak gefragmenteerd en soms zelfs op kosten (tijd en middelen) van professionals zelf. Het is wenselijk dat de overheid meer capaciteit en middelen steekt in bijscholing van professionals op het onderwerp in algemene zin en specifiek in het gebruik van de verplichte meldcode.

Stuurgroepactiviteiten in het onderwijsveld

De rest van dit jaar zal de Stuurgroep een actieve rol blijven vervullen bij de aanpak van kindermishandeling, waarbij onderwijs een belangrijk thema vormt. De Stuurgroep heeft begin dit jaar het discussiestuk *Onderwijs als bondgenoot tegen kindermishandeling* opgesteld (zie *Nieuwsbrief Regionale aanpak kindermishandeling*, nummer 1, 2010). Dit discussiestuk krijgt momenteel navolging. Daarnaast zullen samen met het ministerie voor Jeugd en Gezin enkele basisopleidingen worden aangesproken op hun verantwoordelijkheden. Ook zal gezamenlijk worden gezocht naar mogelijkheden om aandacht voor kindermishandeling in de curricula van opleidingen te laten opnemen.

De Stuurgroep aanpak kindermishandeling

Studenten Hogeschool Ede maken zich sterk voor invoering meldcode

Aan de Christelijke Hogeschool Ede zoeken vierdejaarsstudenten dit schooljaar hun voormalige stageadres op om te inventariseren hoe het met de invoering van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling staat. Andries Scherpenzeel, docent Sociale Studies en coördinator Aanpak huiselijk geweld aan deze hogeschool, is initiator en begeleider van dit project.

Andries Scherpenzeel: 'De Hogeschool Ede houdt zich al enige jaren bezig met het thema huiselijk geweld en kindermishandeling. Zowel binnen de afdeling Sociale Studies als vanuit Transfer, onze contractactiviteiten. Nu in 2011 de meldcode wettelijk verplicht wordt, ontstond het idee om studenten een verbredingsminor aan te bieden met 'aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling' als onderwerp. En niet voor niets, want er hebben zich inmiddels al 120 studenten voor ingeschreven. In groepjes van vier gaan ze terug naar de organisatie waar ze in het derde jaar stage hebben gelopen.

Hierbij gaat het om instellingen zoals het basisonderwijs, maatschappelijk werk en de jeugdzorg. De studenten gaan na wat "hun" organisatie al goed voor elkaar heeft en welke maatregelen nog genomen moeten worden. Hierover schrijven ze een essay.'

Dubbele winst

'We verwachten dat de minor een positieve bijdrage levert aan het voorkómen en bestrijden van huiselijk geweld en kindermishandeling', aldus Andries Scherpenzeel. 'De studenten verdiepen zich in de meldcode en leren hoe ze in hun toekomstige beroep moeten omgaan met vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. En door het bezoek van de oud-stagiair wordt er extra aandacht gevestigd op de invoering van de meldcode, waardoor de organisaties zich er bewust(er) van worden welke maatregelen de meldcode vereist.'

Ede gaat verder

Wat doet deze hogeschool nog meer op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling? Andries Scher-

Andries Scherpenzeel

penzeel: 'We hebben binnen onder andere de opleiding Sociale Studies diverse verdiepingsminors, zoals toegepaste psychologie en jeugdzorg, waarin ook aandacht wordt besteed aan dit thema. Daarnaast bieden we hulp en ondersteuning aan studenten die zelf slachtoffer zijn. Gemiddeld zitten in iedere groep twee of meer studenten die mishandeld zijn of getuige zijn geweest van huiselijk geweld. Als hogeschool moeten we daar bewust bij stilstaan en zorgvuldig mee omgaan. Behalve dat wij deze studenten hulp bieden, bieden

Studenten pedagogiek volgen gastcolleges over RAAK-aanpak

Dit schooljaar verzorgen enkele regiocoördinatoren kindermishandeling gastcolleges aan alle tweedejaarsstudenten pedagogiek bij de Fontys Hogescholen in Sittard, Tilburg, Eindhoven, Den Bosch en Den Haag. Deze studenten volgen in een lesperiode het thema *Kinderen eerst*, waarbij twee beroepstaken centraal staan: enerzijds het afstemmen en coördineren van zorg en anderzijds het opstellen, onderzoeken en evalueren van beleid. In het gastcollege wordt ingegaan op beide taken in relatie tot de werkzaamheden van de regiocoördinator kindermishandeling. Ter voorbereiding hierop krijgen de studenten de opdracht om vooraf de publicatie *Lessen van en voor regio's RAAK* (Kooijman 2007) te bestuderen en zich te oriënteren op de aanpak kindermishandeling in de eigen regio.

De Fontys Hogescholen bieden hun studenten pedagogiek in de eerste periode van het tweede jaar een algemeen college aan over kindermishandeling (aard, omvang, kenmerken en gevolgen). Studenten kunnen daarnaast een casus kiezen die gaat over pedagogische onmacht / kindermishandeling. Hiermee gaan ze werken in het licht van de beroepstaak: het opstellen van een pedagogisch plan. Verder kunnen ze in het derde of vierde jaar kiezen voor een module over kindermishandeling die ingaat op het dilemma: ingrijpen of niet ingrijpen.

Meer informatie kunt u inwinnen bij Bianca Janssen, regiocoördinator kindermishandeling Maastricht, telefoon (043) 350 54 39, e-mail bianca.janssen@maastricht.nl.

zij soms op hun beurt de docenten hulp aan. Door als ervaringsdeskundige (anoniem) tips en ideeën aan te dragen ter verbetering en vernieuwing van onze lesprogramma's huiselijk geweld en kindermishandeling.'

'Vanuit Transfer bieden we gemeenten en organisaties diverse trainingen, advies en onderzoek aan. Ook hebben we een post-hbo Huiselijk

Geweld ontwikkeld. Verder organiseren we samen met Spectrum CMO Gelderland in 2011 een studiemiddag over de meldcode en brengen we gezamenlijk een brochure uit met daarin inspirerende voorbeelden. Zo willen we Gelderse mbo- en hbo-opleidingen aanmoedigen en ideeën aanreiken om hun studenten optimaal voor te bereiden op hun taken en verantwoordelijkheden rond

huiselijk geweld en kindermishandeling.'

Alexandra Bordewijk, implementatieadviseur van het Nederlands Jeugdinstituut voor de provincies Overijssel en Gelderland

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met Andries Scherpenzeel, ascherpenzeel@che.nl.

Training Vroegtijdig signaleren in de regio Midden-Brabant

In het kader van de bestrijding van kindermishandeling en de ontwikkeling van het CJG wil de regio Midden-Brabant alle professionals in de regio die werken met kinderen en/of ouders beter toerusten in het vroegtijdig signaleren, bespreken van en adequaat handelen in zorgelijke situaties rondom jeugdigen en gezinnen. Om dat doel te bereiken, heeft de provincie middelen verstrekt en coördineert de gemeente Tilburg dat alle professionals in de regio Midden-Brabant worden getraind. Hiervoor zijn drie

doelgroepen benoemd: kinderopvang, hulpverlening en onderwijs. De uitvoering van de trainingen voor kinderopvang en hulpverlening is in handen van K2 Adviesbureau voor Jeugdvragestukken en de eerste trainingen zijn met succes uitgevoerd. Het traject voor het onderwijs is in ontwikkeling.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Eva Mesdag, gemeente Tilburg, telefoon (013) 542 89 97, e-mail eva.mesdag@tilburg.nl.

Het vuur van... Hans Hesta

In mijn carrière als volwassenenpsychiater ben ik altijd verbaasd en verwonderd geweest over de grote invloed van de trauma's uit de kindertijd op de volwassen mens. In feite was dat het voornaamste waar je als psychiater mee bezig was: het opruimen van de ellende uit de jeugd. En erger: terwijl je ermee bezig was, wist je dat intussen andere kinderen weer mishandeld werden.

Er was blijkbaar niets geleerd in onze maatschappij! Dé vindplaats voor kindermishandeling is het gezin, en in onze cultuur is het gezin tevens dé hoeksteen van de samenleving. Hoe bestond het toch dat we met z'n allen in feite toekijken en niet ingrijpen bij kindermishandeling?

Deze verbazing, verwondering is mijn vuur...

Sinds ik een van de directeurs ben van een grote GGZ-instelling, ben ik meer in de gelegenheid, in de positie om met dit vuur ook wat te doen. Ouders met een psychiatrische aandoening vormen immers een groter risico voor kindermishandeling. Zeker als je mishandeling niet alleen fysiek maar ook psychisch ziet. Toch wordt er nog veel te weinig aandacht gegeven aan dit aspect van psychische stoornissen. Daarom willen we de medewerkers gaan trainen. In het signaleren, aankaarten, melden en uitwisselen van informatie. Samen met de andere GGZ-instellingen uit de regio oriënteren we ons met de Augeo Foundation op de ontwikkeling van e-learningmodules voor

Hans Hesta

onze hulpverleners. Het mooie van e-learning is dat hulpverleners het in hun eigen tempo en op voor hen geschikte tijden kunnen doorlopen. In een eerder stadium hebben we al kunnen vaststellen dat samen optrekken op het terrein van kindermishandeling grote voordelen oplevert. Met succes hebben we provinciebreed een Gelderse Aanpak Kindermishandeling opgesteld, ondertekend en geïmplementeerd. Hierin wordt een richtlijn gegeven over het

melden en het elkaar informeren in gevallen van kindermishandeling. Gelukkig is er intussen ook landelijk veel verbeterd en zijn er vele meldcodes ontwikkeld. Daarmee is er een belangrijke cultuurverandering tot stand gekomen: het beroepsgeheim is niet langer het enige, dominante leitmotiv; is er nog één bij gekomen: veiligheid! Daarna zijn we verder gegaan – we

zijn er niet met alleen signaleren, melden en informeren. We moeten het ook aanpakken. En dat gebeurt nog te vrijblijvend, weinig eenduidig en te weinig gecoördineerd. In mei dit jaar heb ik aan de bestuurders van de jeugdhulpverlening en de GGZ-instellingen voorgesteld om te kiezen voor één visie, één heldere set interventies en goede afspraken over wie wat doet in welk stadium. Dat

voorstel vond brede ondersteuning en we zijn nu hard aan het werk dit bestuurlijk zo uit te werken dat we dit in februari 2011 concreet van start kunnen laten gaan in een Gelderse Aanpak Kindermishandeling deel 2.

*Hans Hesta, psychiater/directeur
Jeugd de Gelderse Roos*

Zendingswerk in het onderwijsveld

Het onderwijs is een belangrijke partij als het gaat om het vroegtijdig signaleren en aanpakken van kindermishandeling. Dat zij die rol ook op zich nemen, is niet per definitie vanzelfsprekend. De vragen waar scholen veelal mee rondlopen, gaan over de reikwijdte van hun verantwoordelijkheid en de rol die leerkracht en intern begeleider hebben. In Gouda wordt waar zendingswerk verricht om de aanpak van kindermishandeling op de agenda van scholen te krijgen en te houden.

Samenwerkingsverbanden

Als het gaat om de zorg voor leerlingen waar iets mee is, heeft de intern begeleider van school een belangrijke taak. Individuele scholen en intern begeleiders benaderen om hen te overtuigen van hun rol in de aanpak van kindermishandeling, is onbegonnen werk. In Gouda is er daarom voor gekozen aansluiting te zoeken bij de samenwerkingsverbanden Weer Samen Naar School (WSNS). In deze samenwerkingsverbanden verenigen intern begeleiders van het primaire onderwijs zich rond het thema 'zorg' voor kinderen die extra ondersteuning behoeven. Dit betreft dan voornamelijk de onderwijszorg bij leer-, gedrags- en

ontwikkelingsproblemen, waaronder ook kindermishandeling. Daarmee is WSNS een belangrijke partner als het gaat om de organisatie en uitvoering van de samenwerking tussen scholen en zorgpartners in de regio.

Kindermishandeling agenderen

Petra de Jong, regiocoördinator kindermishandeling te Gouda, nodigt zichzelf uit voor de bijeenkomsten van de samenwerkingsverbanden om te praten over kindermishandeling. Het doel van haar investering is om de aanpak van kindermishandeling op een natuurlijke wijze in hun veranderingstraject (zoals passend onderwijs) te krijgen, zodat het zo weinig mogelijk extra investering vraagt. Er zijn op dit moment meerdere sporen die het onderwijs moet volgen in het omgaan met zorgleerlingen. Voor de scholen is het niet altijd op voorhand logisch dat de aanpak van kindermishandeling heel goed aansluit bij de manieren van omgaan met zorgleerlingen. Het is dus in eerste instantie zaak hen daarvan te overtuigen. Een goede manier daarvoor is het bespreken van de evaluatie van het protocol kindermishandeling in het onderwijs (GGD Hollands Midden, 2008). Daaruit bleek dat scholen ook kleine zorgsignalen als kindermis-

handeling beschouwen. Desondanks wordt het protocol maar een tot drie keer per jaar gebruikt. Bovendien weten we dat gemiddeld één kind per klas wordt mishandeld. Het gesprek moet dan gaan over de vraag hoe dergelijke gegevens met elkaar rijmen en wat scholen hieraan zelf kunnen doen.

In het verlengde daarvan is de voorbereiding van scholen op de verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling die binnenkort van kracht wordt een gespreksonderwerp. In de bijeenkomsten komen vragen aan de orde als: Hoe gaan jullie de invoering van de meldcode straks oppakken? En hoe gaan jullie de scholingsvragen beantwoorden die dan zeker op jullie zullen afkomen? We weten immers dat er een enorme behoefte is aan kennis over de aanpak van kindermishandeling.

Tips voor andere regio's

Om kindermishandeling bij scholen op de agenda te krijgen, is er een aantal stappen mogelijk:

- Kijk of er overleggen zijn waar zorg en onderwijs samenkomen. In Gouda e.o. zijn dat dus de WSNS-verbanden, maar er zijn ook andere mogelijkheden, bijvoorbeeld via schoolbegeleidingsdiensten.
- Benader de sleutelfiguren en

nodig jezelf uit voor een bijeenkomst.

- Zoek naar personen die je mede kunt activeren; dat zijn meestal de coördinatoren van de samenwerkingsverbanden.
- Maak gebruik van het gegeven dat scholen hun eigen zorgstructuur op poten moeten zien te krijgen en leg het verband met kindermishandeling.
- Wijs scholen op de *Wegwijzer voor de intern begeleider* (Nederlands Jeugdinstituut), een heel bruikbare map over het omgaan met zorgkinderen. De map is beschikbaar voor netwerken (te downloaden van www.nji.nl → publicaties), en is zeer informatief en waardevol. Omdat er aan de map geen implementatie verbonden is, moet je samen verzinnen hoe dat vorm moet krijgen.
- Attendeer scholen op de mogelijkheid subsidie te regelen vanuit RAS-gelden (regionale agenda samenleving). Dat is provinciaal geld dat de gemeente kan inzetten voor bijvoorbeeld scholing in de aanpak kindermishandeling.

Ondanks alle inzet kan het een zeer lange adem vergen om alle scholen in de regio te bereiken en hun deskundigheid op het gebied van kindermishandeling te vergroten. Scholen hebben immers maar beperkt ruimte voor deskundigheidsbevordering en er zijn vele prioriteiten. Voor de korte termijn kan het een alternatief zijn om de deskundigheid via andere kanalen, namelijk gekoppeld aan een trainde-trainermodule, aan te bieden aan jeugdartsen en schoolmaatschappelijk werkers.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met Petra de Jong, regiocoördinator kindermishandeling Gouda, e-mail pdejong@ggdhm.nl

Petra de Jong

Literatuur

Bosdriesz, M. en C. Messing, *Wegwijzer voor de intern begeleider. Als spil in de samenwerking met externe zorgpartners*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut, 2009

Edith Geurts, Nederlands Jeugdinstituut

Gelderse organisaties bieden gezamenlijk trainingsaanbod

In Gelderland werken diverse organisaties aan de preventie en aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld. Bij de start van de Regionale aanpak kindermishandeling bleek de wens groot om nauwer te gaan samenwerken op het gebied van deskundigheidsbevordering. Daarom is in 2009 – met steun van de provincie – gezamenlijk een trainingsaanbod *Vroegsignalering* ontwikkeld. Bovendien is een trainerspool samengesteld, bestaande uit ervaren trainers van de participerende organisaties. Het aanbod is voornamelijk bedoeld voor beroepskrachten in het primair onderwijs, de kinderopvang en het peuterspeelzaalwerk. Naast het basisaanbod (signalering, communicatie en handelen) is er – ook voor andere beroepsgroepen – een plusaanbod met modules gericht op onder andere de Verwijsindex Risicjongeren, de ketensamenwerking CJG of

het aanbod voor allochtone doelgroepen.

Verder worden er trainde-trainertrajecten aangeboden, waarvoor met name de onderwijssector belangstelling heeft. Voorloper hierin is de Achterhoek. In deze regio zijn intern begeleiders, schoolmaatschappelijk werkers en andere sleutelpersonen getraind en zij vormen nu een trainerspool binnen de WSNS-samenwerkingsverbanden in deze regio. Ook andere samenwerkingsverbanden en schoolbesturen, zoals in Zutphen en Nijmegen, gaan deskundigheidsbevordering aan hun medewerkers aanbieden.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Thecla Brouwer, Spectrum CMO Gelderland, telefoon (026) 384 63 19, e-mail t.brouwer@spectrum-gelderland.nl.

De verbinding met... de politie

Politie Gooi en Vechtstreek zet vanaf 2011 aandachtsfunctionarissen kindermishandeling in. Met subsidie van de Regionale aanpak kindermishandeling worden tussen de vijftien en achttien medewerkers op deze taak voorbereid. Derk Slot, hoofd decentrale opsporing en plaatsvervangend divisiechef, vertelt over de plannen binnen zijn organisatie.

Derk Slot: 'Als portefeuillehouder huiselijk geweld / kindermishandeling vind ik het belangrijk dat we ons goed voorbereiden op de nieuwe meldcode. Daarom hebben we een plan opgesteld met actiepunten en een tijdpad. Een belangrijk actiepunt is het aanstellen en bijscholen van aandachtsfunctionarissen binnen onze organisatie. Binnen ieder team zal een medewerker deze functie vervullen. Deze taakaccenthouders worden aangesteld bij de wijkteams, de kinder- en zedenpolitie, de recherche en het team intake en service. Samen met onze coördinator Huiselijk Geweld vormen zij een netwerk en vervullen ze binnen onze organisatie een spilfunctie op het gebied van kindermishandeling.'

Deskundige collega

De regiocoördinatoren kindermishandeling in Noord-Holland hebben het initiatief genomen om instellingen een training aan te bieden voor aandachtsfunctionarissen. Derk Slot: 'Wij sluiten daar graag op aan. Waarschijnlijk zullen onze medewerkers voorjaar 2011 bijgeschoold worden. Daarna kunnen zij in de rol van deskundige collega geraadpleegd worden door andere medewerkers uit hun team. Verder hebben de aandachtsfunctionarissen als taak het onderwerp kindermishandeling in teamvergaderingen te agenderen, te

bewaken en eventuele signalen/knelpunten voor te leggen aan de coördinator of portefeuillehouder huiselijk geweld.'

Borging

Bij de politie Gooi en Vechtstreek is het beleids-terrein huiselijk geweld en kindermishandeling verankerd in de organisatie en daarmee vormt het ook een integraal onderdeel van de interne opleidingsplannen. 'Na de training van de Regionale aanpak kindermishandeling zal onze organisatie dus blijven investeren in bijscholing en coaching van onze aandachtsfunctionarissen. En bij vertrek van een aandachtsfunctionaris zal voor vervanging en scholing worden gezorgd', aldus Derk Slot. 'Daarnaast is in ons projectplan opgenomen dat we alle medewerkers bewuster willen maken van het onderwerp kindermishandeling, dat ze signalen beter herkennen en weten hoe ze moeten handelen. We gaan de komende tijd bekijken hoe we dat willen vormgeven.'

Navolging?

Derk Slot: 'Het werken met aandachtsfunctionarissen, ook wel taakaccenthouders genoemd, is gebruikelijk bij de politie. Voor zover ik weet, wordt dit nog niet toegepast op het thema kindermishandeling. Als politie Gooi en Vechtstreek kunnen we andere korpsen wel op ons plan attenderen. Bijvoorbeeld via het regionaal en landelijk overleg huiselijk geweld. Daar worden nieuwe ontwikkelingen en *good practices* uitgewisseld. Als portefeuillehouder huiselijk geweld neem ik daaraan deel. En als andere politiekorpsen na het lezen van dit artikel meer willen weten, kunnen ze ook altijd contact met me opnemen.'

Derk Slot

Politiekorpsen kunnen voor nadere informatie terecht bij Derk Slot, politiekorps Gooi en Vechtstreek, Derk.Slot@gooi.politie.nl, (035) 655 62 11. Andere ketenpartners kunnen contact opnemen met regiocoördinator Brechtje Mantel, Regionale aanpak kindermishandeling Gooi en Vechtstreek, b.mantel@ggdgooi.nl, telefoon 06-52 57 81 70.

Alexandra Bordewijk, implementatieadviseur van het Nederlands Jeugdinstituut

Alkmaar traint aandachtsfunctionarissen voor het onderwijs

In de regio Alkmaar is een training ontwikkeld om aandachtsfunctionarissen kindermishandeling te scholen voor het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en het mbo. Alle scholen in de regio kunnen daarvan gratis gebruikmaken als zij ertoe overgaan een aandachtsfunctionaris kindermishandeling aan te stellen. De reacties van het onderwijs zijn positief. Meer informatie kunt u inwinnen bij Frans Stoker, regiocoördinator Regionale aanpak kindermishandeling, e-mail fstoker@alkmaar.nl. Zie ook www.aanpakkindermishandeling.nl → in de praktijk.

Aandachtsfunctionarissen Zaanstreek-Waterland klaar voor de start

Najaar 2010 zijn in Zaanstreek-Waterland alle aandachtsfunctionarissen kindermishandeling erop voorbereid hun taken binnen de eigen organisatie te gaan uitvoeren. Hoe dit in relatief korte tijd op succesvolle wijze is gerealiseerd, vertelt Maike van IJzerloo, RAAK-regiocoördinator van Zaanstreek-Waterland.

Maike van IJzerloo: 'Binnen de GGD (0-4 jaar) in onze regio waren vóór de start van RAAK al aandachtsfunctionarissen kindermishandeling werkzaam. In de praktijk bleek dat deze aanpak de borging van het thema kindermishandeling duidelijk ten goede kwam. Daarom heb ik ervoor gekozen om de functie van aandachtsfunctionaris te introduceren binnen alle organisaties die in mijn regio met ouders en kinderen werken. En met succes, want inmiddels doet een breed scala aan organisaties mee: kraamzorg, verloskundigenpraktijken, ziekenhuizen (kinderartsen), jeugdgezond-

heidszorg, huisartsenpraktijken, welzijnswerk, maatschappelijk werk, MEE, thuisbegeleiding, jeugdzorg, geestelijke gezondheidszorg, peuterspeelzaalwerk, kinderopvang, politie en zwembadpersoneel.'

Aandachtsfunctionaris

Een van de verplichte stappen van de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is om in stap 2 een deskundige collega of aandachtsfunctionaris te consulteren. Dat impliceert dat die specifieke deskundigheid ook binnen de organisatie aanwezig moet zijn. Om hieraan tegemoet te komen, heeft Zaanstreek-Waterland het initiatief genomen om organisaties een training aan te bieden voor aandachtsfunctionarissen kindermishandeling. Dit in samenwerking met de andere Noord-Hollandse regio's en BJZ/AMK van de Stadsregio Amsterdam. 'In mijn regio zijn inmiddels 36 aandachtsfunctionarissen getraind door het AMK', aldus Maike van IJzerloo. 'Dit najaar volgt de vierde trainingsgroep. En voor het onderwijs zal

waarschijnlijk ook een trainingsaanbod volgen. Momenteel bekijk ik samen met de schoolbesturen welke functionarissen binnen deze sector de functie van aandachtsfunctionaris het beste kunnen vervullen. Waarschijnlijk wordt dat in het voortgezet onderwijs de zorgcoördinator.'

Training en netwerkbijeenkomsten

De training voor aandachtsfunctionarissen informeert de deelnemers over de vraag wat kindermishandeling en huiselijk geweld inhoudt, hoe je het kunt signaleren en wat je kunt doen om het te voorkomen dan wel te stoppen. In rollenspelen met acteurs oefenen de aandachtsfunctionarissen hoe ze het onderwerp met ouders kunnen bespreken. Tot slot leren ze een protocol voor de eigen organisatie te maken met daarin richtlijnen om te handelen bij een vermoeden van kindermishandeling. Maike van IJzerloo: 'Om borging van de preventie en aanpak van kindermishandeling binnen de organisaties verder te versterken, zullen de

Aandachtsfunctionaris kindermishandeling

De aandachtsfunctionaris kindermishandeling:

- kent het protocol kindermishandeling / huiselijk geweld en kan dit toepassen;
- heeft kennis van verschillende aspecten van kindermishandeling, kan kindermishandeling signaleren en omgaan met vermoedens van kindermishandeling;
- heeft zicht op mogelijke spanningen waar beroepskrachten mee te maken hebben (spanning tussen persoonlijke emoties en professionele verantwoordelijkheid);
- is in staat om gesprekken over zorgen over een kind aan te gaan met ouders en collega's binnen de instelling;
- kent de verantwoordelijkheden en taken van de functie aandachtsfunctionaris kindermishandeling en is in staat deze uit te dragen, uit te voeren en verder vorm te geven.

Taken van de aandachtsfunctionaris kindermishandeling:

- ontwikkelen, implementeren en onderhouden van de meldcode/ het protocol kindermishandeling in de eigen organisatie;
- (praktische) vraagbaak zijn voor medewerkers en management;
- informeren: vertalen van beleid naar praktijk en vice versa;
- organiseren van deskundigheidsbevordering;
- registreren, documenteren (ook voor inspectie) en evalueren;
- deelnemen aan (sub)regionaal overleg.

Bron: Hering, M., 'Regionale aanpak kindermishandeling in Noord-Holland: Invoering Wet Meldcode en netwerken van aandachtsfunctionarissen', 2010.

Maïke van IJzerloo

aandachtsfunctionarissen – enkele maanden na de training – samen met het AMK een voorlichting verzorgen voor de eigen collega's. Daarnaast starten we in Zaanstreek-Waterland nog dit jaar twee subregionale netwerken van aandachtsfunctionarissen. Een dergelijk netwerk draagt zorg voor het borgen van kennis, bewustzijn en activiteiten op het gebied van kindermishandeling, zowel binnen de individuele organisaties als (sub)regionaal. Een beleidsambtenaar is voorzitter. Het AMK en het Advies- en Steunpunt

Huiselijk Geweld (ASHG) leveren een inhoudelijke bijdrage. Ikzelf vervul tot september 2011 hierin een coördinerende rol. De gemeenten bekostigen met elkaar het voorzitterschap, de coördinatie en de inzet van AMK en ASHG.'

Succesfactoren

Maïke van IJzerloo: 'Het aanstellen en trainen van aandachtsfunctionarissen is mede dankzij de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling zo voorspoedig verlopen. Vanwege de verplichte invoering van de meldcode zijn organisaties meer doordrongen geraakt van de noodzaak om de taken in de preventie en aanpak van kindermishandeling te implementeren en te formaliseren. Daarnaast heeft het samenvoegen van verschillende protocollen kindermishandeling tot één protocol en het ontwikkelen van één stappenplan voor de regio (en heel Noord-Holland) ertoe bijgedragen dat men gezamenlijk de schouders eronder wil zetten. En ten derde is deze aanpak succesvol dankzij de combinatie

van maatregelen en activiteiten: de aanstelling van een aandachtsfunctionaris, die een uitgebreide training volgt, vervolgens binnen de eigen organisaties voorlichting geeft, en daarnaast structureel deelneemt aan (sub)regionale netwerkbijeenkomsten. Bovendien hebben we geregeld dat aandachtsfunctionarissen bij vragen of knelpunten altijd bij het AMK of de regiocoördinator terecht kunnen.

In de andere Noord-Hollandse regio's wordt deze formule inmiddels ook toegepast. Ik hoop van harte dat deze borgingsstrategie ook in de andere RAAK-regio's in Nederland navolging krijgt.'

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Maïke van IJzerloo, mvijzerloo@ggdzw.nl, telefoon 06-20 09 43 25.

Alexandra Bordewijk, implementatieadviseur Nederlands Jeugdinstituut

Van het programmaministerie voor Jeugd en Gezin

'Het was een ongelukje' en 'Dit wordt ons geheimpje' – deze zinnen bent u wellicht ergens tegengekomen: op bushokjes, op banners op internet, binnen het openbaar vervoer of op tv. Met deze en andere zinsneden proberen we kindermishandeling onder de aandacht te brengen van de Nederlandse bevolking, en vooral omstanders aan te sporen tot actie! Het voornaamste doel van deze landelijke publiekscampagne is dat mensen in de directe omgeving van het kind bij een vermoeden van kindermishandeling actie ondernemen. Professionals hebben hierin al een voorname rol, maar een alerte hou-

ding van mensen uit de directe omgeving kan soms het verschil maken. De campagne is gericht op volwassenen uit de directe omgeving van het kind die niet beroepsmatig met het kind in contact staan, zoals burens, familieleden, vrienden en kennissen. Daarnaast richt de campagne zich op jongeren tussen de 13 en 19 jaar om ook hen meer oog te laten krijgen voor signalen van kindermishandeling in hun omgeving en actie te ondernemen bij een vermoeden. Hiervoor zijn op de doelgroep afgestemde uitingen ontwikkeld. Zo is er in de zomermaanden actief campagne gevoerd op websites voor

jongeren (GoSupermodel, Grilscene en Sevendays) en kon er in Habbo gechat worden met professionals. Daarnaast zijn er bij het begin van het nieuwe schooljaar posters met folders verspreid onder scholen in het voorgezet onderwijs.

Juist omdat de rol van mensen uit de directe omgeving van het kind zo belangrijk is, is er in het voorjaar van 2010 onderzoek gedaan naar de drempels die omstanders ervaren als het gaat over kindermishandeling en het melden ervan. Hierbij is onder andere naar voren gekomen dat het aantal kinderen dat jaarlijks slachtoffer is van kindermishandeling

door omstanders nog niet op de helft (52.000 gevallen) wordt geschat van wat uit onderzoek onder professionals naar voren is gekomen (107.000 gevallen). Wel wordt kindermishandeling als een ernstiger probleem gezien dan andere veelvoorkomende problemen bij kinderen, zoals ziekte en leerproblemen. Verder denken de meeste omstanders dat kindermishandeling wel in hun directe omgeving kan voorkomen, maar 'hoe dichterbij huis', des te kleiner de kans. Kindermishandeling blijft voor veel mensen dus enigszins 'ver van ons bed'.

Gelukkig weten omstanders de signalen van kindermishandeling over het algemeen goed te herkennen, maar de meeste burgers blijven de situatie eerst nog een tijdje in de gaten houden voordat er hulp wordt ingeschakeld. Van de omstanders die uiteindelijk iets doen met hun vermoedens praat 40% met professionals, 31% met vrienden of familie

en neemt 37% contact op met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Slechts 1% van de Nederlanders geeft aan geen enkele actie te zullen ondernemen bij een vermoeden van kindermishandeling. Meer informatie over de publiekscampagne is te vinden op de site www.watkanikdoen.nl. Hierop is ook het volledige onderzoek van Motivaction terug te vinden (en een factsheet met de belangrijkste informatie).

Terwijl de publiekscampagne loopt, is het projectteam aanpak kindermishandeling bezig invulling te geven aan het vervolg op het actieplan *Kinderen veilig thuis*. Hoewel het huidige actieplan eind dit jaar afloopt, is het dossier aanpak kindermishandeling nog niet klaar. De Regionale aanpak kindermishandeling is nog steeds in volle gang, evenals de implementatie van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Ook lopen er op dit moment

verschillende onderzoeken die begin volgend jaar afgerond worden, waaronder de eindrapportage over de Regionale aanpak kindermishandeling van het Nederlands Jeugdinstituut, de effectstudie over de Regionale aanpak kindermishandeling van Berenschot, het prevalentie-onderzoek van Universiteit Leiden, en het advies van de Gezondheidsraad over het zorgaanbod voor kindermishandeling.

Bericht uit de Limburgse praktijk: enthousiaste reacties op training over kindermishandeling

Al enige jaren geven wij vanuit Bureau Jeugdzorg Limburg / Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) trainingen in het signaleren en omgaan met vermoedens van kindermishandeling. Onder de naam DAK, Deskundigheidsbevordering Aanpak Kindermishandeling, vormen wij een groep geschoolde trainers. Naast de trainingen hebben we ook uitvoerende taken bij het AMK of het Bureau Jeugdzorg. Het voordeel daarvan is dat wij als praktijkmensen vaak goed aansluiten bij de beleving en ervaringen van de deelnemers.

De coördinatoren kindermishandeling van de Regionale aanpak kin-

dermishandeling in Limburg hebben ons de opdracht gegeven de medewerkers van de kinderopvang en het peuterspeelzaalwerk in hun regio's te trainen. Vol enthousiasme zijn we begonnen aan deze opdracht. Er blijkt grote belangstelling te zijn voor de trainingen. In de training valt de grote behoefte aan informatie over signalering en hoe te handelen bij vermoedens van kindermishandeling op.

Het onderscheid kunnen maken tussen feitelijke signalen en de eigen interpretaties is voor de meeste deelnemers lastig. De werkvorm waarin helder wordt hoe de eigen normen en waarden van invloed zijn bij het signaleren, ervaren de deelnemers als een eye-opener.

In de training bieden we handreikingen hoe om te gaan met vermoedens van kindermishandeling door het stappenplan in de meldcode te volgen. Het belang en de mogelijkheden van intern en/of extern advies vragen ervaren de deelnemers als helpend.

De motivatie bij het oefenen van gespreksvoering met ouders is indrukwekkend. Vooral over de trainingen waarin we oefenen met een trainersacteur zijn de deelnemers zeer lovend. Hierin is veel aandacht voor de non-verbale effecten in de communicatie: *c'est le ton qui fait la musique...*

Enkele reacties uit de schriftelijke evaluaties:

'Fijne cursus! ... Heel leerzaam! ... Boeiend, niet saai! ... Fijn om met een acteur te werken!

Graag herhaling! ... Zou iedereen moeten volgen die met kinderen werkt! ... Theorie wordt goed in de praktijk omgezet! ... Klasse, zéér professioneel! ... Variatie in werkvormen is boeiend! ... Ik weet nu beter hoe ik ouders kan benaderen! ... Fijn

dat er vanuit eigen praktijkvoorbeelden gewerkt kan worden!'

De trainingen worden positief gewaardeerd. De gemiddelde beoordeling ligt boven de 8. Het is fijn dat onze inzet zo goed ontvangen en gewaardeerd wordt, en dat we de deelnemers instrumenten en vaardigheden 'meegeven' waarvan ze aangeven dat ze deze in de

praktijk kunnen gebruiken. Daar doen we het voor...!

De trainers en trainingen zijn verbonden aan Landelijke Training Aanpak Kindermishandeling. Voor meer informatie zie: www.ltak.nl.

Lidwien van de Loo en José Hoeymakers, projectleiders DAK Bureau Jeugdzorg Limburg

Informatie en trainingsaanbod bereikt honderden voorzieningen in regio Amersfoort

GGD Midden-Nederland verspreidt onder alle scholen (primair-, speciaal- en voortgezet onderwijs) een map in het kader van 'Een gezonde school', waarin onder meer een infoblad over kindermishandeling en huiselijk geweld en een 'checklist implementatie meldcode' zijn ingevoegd. In het infoblad wordt gewezen op ondersteuning bij implementatie en scholing. Met de checklist kan een organisatie nagaan hoe ver deze is met het implementeren van de randvoorwaarden en uitgangspunten genoemd in het Wetsvoorstel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Begin 2011 zal dezelfde informatie worden opgenomen in de map *Een gezond kinderdagverblijf*, bedoeld voor alle kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang. In totaal worden op deze wijze enkele honderden organisaties bereikt.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Jo-Anne van Zaanen, regiocoördinator kindermishandeling Amersfoort, telefoon 06-24 69 53 78, e-mail jvanzaanen@ggdmn.nl.

Goed voorbeeld doet goed volgen: Zorgoog

Voor de aanpak van zorgelijke opgroei- en opvoedsituaties waaronder huiselijk geweld en kindermishandeling is in Flevoland een handelingsprotocol beschikbaar: Zorgoog. Bijzonder aan dit protocol is dat het digitaal is, dat het een combinatie vormt van de meldcode, de verwijzindex en het virtueel CJG én dat er een brede scholing voor alle professionals aan is gekoppeld. Een gesprek met Jannette Klaver over dit vooruitstrevende product.

Een van de stappen van de invoering van de aanpak kindermishandeling is het opstellen en uitvoeren van een regionaal handelingsprotocol. De veronderstelling is dat het eigen han-

delen en de samenwerking worden vergemakkelijkt wanneer organisaties een gezamenlijk regionaal handelingsprotocol gebruiken. Maar dan moet het wel bruikbaar zijn. Jannette Klaver, regiocoördinator kindermishandeling Flevoland: 'Meestal is een protocol een boekwerk dat in de kast staat en daar vaak blijft staan. Professionals willen niet hoeven bladeren om te kunnen vinden welke stap ze ook alweer moeten zetten als zij zich zorgen maken over een kind. Waar zij behoefte aan hebben, is om in één oogslag te kunnen zien wat ze in een bepaalde situatie moeten doen, het liefst digitaal.'

Jannette Klaver bedacht en ontwikkelde samen met collega-regiocoördinator Marga Klein-Swormink het digitale handelingsprotocol Zorgoog,

dat staat voor 'Zorgelijke opgroei- en opvoedsituaties waaronder huiselijk geweld en kindermishandeling', in opdracht van de centrumgemeente Almere.

Allemaal nieuwe ontwikkelingen

In Flevoland is ervoor gekozen om dit handelingsprotocol niet alleen voor kindermishandeling op te stellen, maar het te verbreden naar aanverwante ontwikkelingen. Jannette Klaver: 'In de jeugdzorg hebben zich de afgelopen jaren heel veel nieuwe ontwikkelingen voorgedaan. Professionals zien zo langzamerhand door de bomen het bos niet meer. Daarom hebben we ervoor gekozen het voor professionals makkelijker te maken en een koppeling te maken tussen

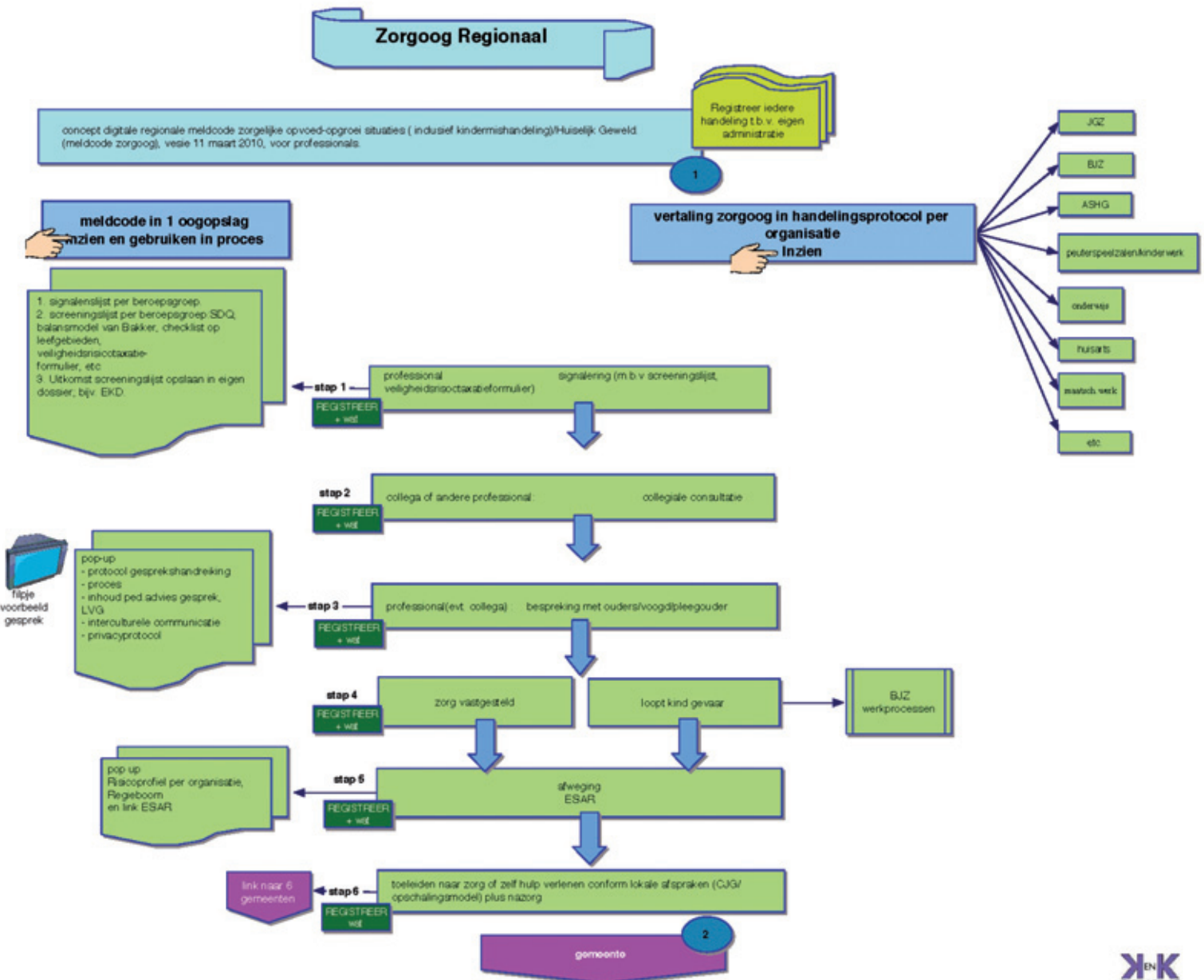
alle nieuwe ontwikkelingen. Zo volgt het stappenplan de stappen van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en zijn de afspraken die gemaakt zijn over het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), de verwijzindex en de aanpak kindermishandeling en huiselijk geweld geïntegreerd.’

Zorgoog is feitelijk een digitaal stappenplan en geeft aan hoe te handelen. Er is gekozen voor een stappenplan voor zorgelijke opvoedsituaties. Jannette Klaver: ‘Dat kan ook makkelijk, de stappen zijn immers universeel. Of het nou gaat om

kindermishandeling of andere zorgwekkende opvoedsituaties, je moet dezelfde stappen zetten.’ Voor iedere organisatie geldt dat zij Zorgoog moeten vertalen naar een eigen handelingsprotocol, omdat het handelen per beroepsgroep en per organisatie verschilt. Niet iedere organisatie verleent immers hulp. Jannette Klaver: ‘Wel heeft iedere organisatie een rol, bijvoorbeeld in de toeleiding naar hulp. Die toeleiding is dan ook opgenomen in Zorgoog.’

Makkelijk toegankelijk en snel inzichtelijk

Zorgoog is bedoeld om professionals te ondersteunen bij hun werkzaamheden: bij de beslissingen die zij moeten nemen en bij de processen die ze moeten volgen. ‘Het stappenplan is als stroomschema te zien op je scherm. Als je op een blokje klikt, verschijnt er een pop-up met aanvullende informatie. Die informatie is beknopt, maximaal een A4, omdat het makkelijk toegankelijk en snel inzichtelijk moet zijn. Zo zie je bij stap 1 voorbeelden van signaleringslijsten en screeningsinstrumenten

die je kunt gebruiken. Als je meer wilt weten, kan je via een link doorklikken naar de bron van die informatie.'

Net als de meldcode voorschrijft, geeft ook Zorgoog bij elke stap aan dat de gebruiker in zijn dossier moet opschrijven wat hij doet. Jannette Klaver: 'Bij iedere stap verschijnt er een pop-up waarop is aangegeven wat je moet registreren en waar je op moet letten. In dossiervorming voorziet Zorgoog overigens op dit moment niet: registreren doe je in je eigen dossier. Wel zijn er soms lijsten gekoppeld, die je opent via Zorgoog, maar vervolgens op je eigen computer opslaat.'

Alle informatie die is opgenomen, is gebaseerd op wetenschappelijke kennis en de meest recente inzichten. Zodoende blijven professionals goed op de hoogte van wat er speelt en bekend is op het terrein.

Verder dan melden

De laatste stap van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is beslist om zelf hulp te organiseren of te melden bij het AMK / ASHG. Jannette Klaver: 'Zorgoog gaat verder dan dat. Ten eerste doordat we een link hebben opgenomen naar de verwijfsindex, in Flevoland ESAR genaamd. De gebruiker moet afwegen of hij een signaal registreert in de verwijfsindex en zijn afwegingen daarbij opschrijven in het dossier. Er zijn aanwijzingen opgenomen over welke risico's een rol kunnen spelen.' Daarnaast bevat Zorgoog een lokale variant, waarin een stroomschema van het CJG is opgenomen met daarin de opschappingsmodellen, samenwerkingsafspraken en lokale contactgegevens.

Integraal scholingsplan

Het scholingsplan dat in het kader van de Regionale aanpak kindermis-

handeling moet worden opgesteld, is in Flevoland gekoppeld aan Zorgoog. Jannette Klaver: 'Het betreft een integrale scholing signaleren, handelen en communiceren bij zorgwekkende opvoedsituaties voor alle professionals die in hun werk te maken hebben met ouders, kinderen en jongeren. De scholing bestaat uit twee dagen. Dag 1 gaat over de meldcode, signaleren en handelen, dag 2 over gespreksvoering.' De scholing is gebaseerd op de competenties die opgesteld zijn door het Nederlands Jeugdinstituut. Jannette Klaver: 'Bijzonder aan deze scholing is dat het plaatsvindt in multidisciplinaire groepen, niet per beroepsgroep apart. In de praktijk werken de verschillende organisaties en disciplines ook samen, dus is het beter de scholing daar al op af te stemmen. We onderscheiden overigens wel de signaleerders van de hulpverleners, de groep die een verantwoordelijkheid heeft die verder gaat dan signaleren alleen. In de praktijk bleek het niet te werken om een scholing te verzorgen voor mensen uit beide groepen tegelijkertijd.'

Borging

Sinds 1 oktober is Zorgoog voor heel Flevoland beschikbaar: alle gemeenten zijn aangesloten en hebben een eigen lokale variant. Jan-

nette Klaver: 'Omdat we Zorgoog niet alleen hebben gemaakt, maar in samenspraak met ambtenaren van de gemeente en vertegenwoordigers uit het veld, hebben we nu een breed draagvlak binnen de hele provincie.' Op dit moment is Zorgoog via de site van het virtueel CJG van de gemeenten binnen Flevoland te benaderen en via www.zorgoog.nl.

De verdere borging wordt in de gaten gehouden door de Stuurgroep Virtueel CJG. 'Eens per jaar vindt er een inhoudelijke check plaats: klopt de informatie nog, zijn er nieuwe ontwikkelingen of nieuwe inzichten? De GGD Flevoland, met een redacteur bij het CJG, beheert de modules en voert de wijzigingen door.'

Als andere regio's gebruik willen maken van zorgoog, kan dat. Jannette Klaver: 'Graag zelfs, ik ben er trots op. En omdat de module zelf universeel is en er daarnaast regionale wijzigingen aangebracht worden, is dat ook heel makkelijk te realiseren.'

Voor meer informatie: Jannette Klaver, j.klaver@kenkconsult.nl.

Edith Geurts, Nederlands Jeugdinstituut

Op de hoogte blijven van het laatste nieuws over de jeugdsector?

Neem dan nu een gratis abonnement op de Nieuwsbrief Jeugd!

Met de *Nieuwsbrief Jeugd* houdt het Nederlands Jeugdinstituut u wekelijks per e-mail op de hoogte van actuele ontwikkelingen in de jeugdsector. U kunt kiezen voor nieuws over een of meer thema's: jeugdwelzijn en brede school; jeugdzorg; opvang en ontwikkelingsstimulering en opvoedingsondersteuning.

Nieuws over kindermishandeling vindt u onder het thema jeugdzorg.

Aanmelden kan via onze website www.nji.nl, via Producten → Nieuwsbrieven → Nieuwsbrief Jeugd.

Gestructureerd gesprek met ouders als Zorg- en risicotaxatie: onderzoek naar VOBO-Z

De afgelopen jaren zijn in Zeeland de ouders van alle kinderen van 18 maanden uitgenodigd voor een gesprek met een verpleegkundige van de jeugdgezondheidszorg. In dat gesprek maakt de jeugdverpleegkundige gebruik van de Vragenlijst Onvervulde Behoeftes aan Opvoedingsondersteuning – Zorg- en risicotaxatie (VOBO-Z); gebaseerd op de VOBO, die o.a. door prof. Jo Hermanns is ontwikkeld en is doorontwikkeld door de onderzoekers in nauwe samenwerking met de jeugdverpleegkundigen in Zeeland.

De VOBO-Z is een instrument waarmee de jeugdverpleegkundige in een 20 tot 30 minuten durend gesprek met de ouder(s) de terreinen van de opvoeding en ontwikkeling van het kind middels een stapsgewijze vraagprocedure bespreekt. Het vraaggesprek is bedoeld om mogelijke problemen in kaart te brengen. Vragen van de ouders en hun behoefte aan zorgverlening komen ook aan bod. Kort gezegd bepalen de ouders samen met de verpleegkundige óf en zo ja welke zorg kind en ouder nodig hebben in de komende peuterperiode.

Onderzoek

Henk van Stel, epidemioloog, en Ingrid Staal, stafverpleegkundige en onderzoeker, onderzochten dit instrument. De VOBO-Z is eerst getest op haalbaarheid en onderscheidend vermogen bij 1115 kinderen. Daarna is onderzoek gedaan naar de validiteit en betrouwbaarheid van het instrument bij 1864 kinderen. Verder is de VOBO-Z gebruikt in een RCT

naar de mogelijke meerwaarde van een huisbezoek van een jeugdverpleegkundige ten opzichte van een bezoek aan het consultatiebureau door ouder en kind op de leeftijd van 18 maanden (4498 kinderen).

Resultaten

De resultaten zijn positief: de VOBO-Z is valide, betrouwbaar en goed toepasbaar in de dagelijkse praktijk, levert snel inzicht in wat er speelt in een gezin en draagt bij aan een zorgvuldige risicotaxatie door de JGZ-verpleegkundigen. De risico-inschatting van de VOBO-Z is een significante voorspeller voor een melding bij AMK/BJZ/VTO in de anderhalf jaar na afname van de VOBO-Z.

Met ouders, hun zorgen en steunbehoefte op het brede terrein van opvoeding en ontwikkeling systematisch doornemen blijkt een goede

manier te zijn van risicosignalering door de JGZ-professional. Omdat de VOBO-Z duidelijk maakt welke zorg nodig is in de komende periode, gecombineerd met een risico-inschatting, zou het goed kunnen passen binnen een CJG.

Inmiddels is de internationale naam SPARK geïntroduceerd en heeft het project de JGZ-innovatieprijs 2008 (RIVM) gekregen.

Voor vragen, een reactie of meer informatie kunt u contact opnemen met de onderzoekers.

E-mail h.vanstel@umcutrecht.nl en ingrid.staal@ggdzeeland.nl.

Henk van Stel, epidemioloog Julius Centrum voor Gezondheidswetenschappen en Eerstelijns geneeskunde, UMC Utrecht, en Ingrid Staal, stafverpleegkundige en onderzoeker, GGD Zeeland

Overijssel traint een scala aan beroepsgroepen

Peuterspeelzalen, kinderdagverblijven, basisscholen, speciaal (basis)onderwijs, vrijwilligers van scouting, kerken (YMCA) en sportverenigingen, huisartsenpraktijken, woningbouwcorporaties, medewerkers uit de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) – een greep uit de organisaties die in de regio's Twente en IJsselland trainingen volg(d)en op het gebied van vroegtijdig signaleren, kindermishandeling en huiselijk geweld. Het Steunpunt Huiselijk Geweld en Bureau Jeugdzorg/AMK spelen een belangrijke rol in de scholingsinventarisaties en trainingen in Overijssel. Daar waar mogelijk wordt aangesloten bij reguliere deskundigheidsbevorderingstrajecten van beroepsgroepen, zoals dit jaar bij de huisartsen in Enschede, Hengelo en Almelo. Voor de huisartsen in IJsselland start Progez (regionale ondersteuningsorganisatie voor de eerstelijnszorg) in samenwerking met Bureau Jeugdzorg en Stichting Dienstenstructuur Huisartsen IJssel-Vecht een pilot *Scholing meldcode kindermishandeling*. De pilot wordt ondersteund door de provincie Overijssel.

Voor meer informatie over het aanbod in IJsselland kunt u contact opnemen met Natalie Bremmer, regiocoördinator kindermishandeling IJsselland (n.bremmer@conclusion.nl) of met Irene van Deuveren, regiocoördinator kindermishandeling Twente (i.vandeuveren@variya.nl).

Boekrecensie: Aanpak kindermishandeling vraagt kundige professionals

‘Investeer in deskundigheid van werkers inzake kindermishandeling.’ Dat valt te lezen op de laatste bladzijde van *Kindermishandeling: een complex probleem*. De bundel biedt een rijke schakering van artikelen over dit thema. Het is een gedegen ‘stand van zaken’-beschrijving van het Nederlandse beleid, het onderzoek en de achtergronden van kindermishandeling. Het studieboek – een uitgave van de Vereniging

O&A – biedt werkers veel informatie. Het boek had echter aan mogelijkheden van praktijktoepassing gewonnen wanneer er een apart hoofdstuk was gewijd aan de competenties van professionals. Een hoofdstuk over de brede schakering van de betreffende competenties – inzicht, attitudes en vaardigheden – had een aanvulling betekend op het bepleite ‘investeer in deskundigheid’.

De hele recensie is te lezen op: www.aanpakkindermishandeling.nl → in de praktijk.

Henk Dries, Nederlands Jeugdinstituut

Ploeg, J. van der & R. de Groot (red.), *Kindermishandeling: een complex probleem* (O&A-Reeks, nr. 1). Antwerpen/Apeldoorn: Garant, 2010, ISBN 9789044125771; € 21,00.

Wist u dat...

... een anonieme donor de kinderen in alle vrouwenopvangcentra in Nederland een LILIANE poppenvilla schenkt? De poppenvilla is een groot speelhuis. Op deze manier wil LILIANE een bijdrage leveren aan het herstel van het contact tussen moeders en hun kinderen, de slachtoffers van huiselijk geweld, www.liliane.eu/vrouwenopvang.htm.

... de stichting Voorkoming van Kindermishandeling (VKM) dit jaar veertig jaar bestaat? De VKM grijpt dit jubileumjaar aan om fondsen te werven voor een Landelijk Opleidingscentrum Aanpak Kindermishandeling (LOAK). Meer informatie over LOAK en de VKM vindt u op www.voorkom-kindermishandeling.nl.

... de CED-groep in Rotterdam een website heeft ontwikkeld over de (Rotterdamse) meldcode binnen het onderwijs? De website www.meldcodeopschool.nl biedt aan onderwijsprofessionals uit het basis- en voortgezet onderwijs ondersteuning bij het werken met de (Rotterdamse) meldcode. Scholen vinden hier praktische in-

formatie over de stappen, achtergrondinformatie, hoe de meldcode kan worden verankerd binnen de schoolorganisaties en welke scholingsmogelijkheden er zijn.

... op 25 september, tijdens de Dag tegen geweld, de Vereniging tegen Seksuele Kindermishandeling binnen gezin, familie en andere vertrouwensrelaties (VSK) en de Reflectie- en Actiegroep Aanpak Kindermishandeling (RAAK) een convenant ondertekenden? Met dit convenant willen zij hun krachten bundelen voor de bestrijding van kindermishandeling en voor de emancipatie van slachtoffers.

... de methodiek *Let op de Kleintjes* is aangepast voor kinderen met een lichte verstandelijke beperking en hun (LVG-)moeders, zodat het aanbod beter aansluit bij hun ontwikkelingsniveau en belevingswereld? Verschillende partijen werkten mee aan de methodiek.

De methodiek komt begin 2011 via een beschermde inlog op de MOVISIE Academie – digitaal – als download beschikbaar. Hulpverleners en intermediairs (verwijzers) die werken met deze doelgroep

kunnen met de methodiek aan de slag. Bovendien zal de methodiek in vier regiobijeenkomsten worden gepresenteerd. Meer informatie kunt u opvragen bij Marijke Lammers: m.lammers@movisie.nl of per telefoon (030) 789 20 88.

Project Kinderen in veiligheid

GGZ-instelling Dimence en Bureau Jeugdzorg Overijssel zijn het project *Kinderen in veiligheid* gestart: een project bedoeld om professionals in de volwassenen-GGZ bekend(er) te maken met de positie van kinderen in risicovolle situaties. Dit project is erop gericht GGZ-professionals bewuster te laten signaleren, informatie-uitwisseling tussen de GGZ en Bureau Jeugdzorg te optimaliseren en instellingsbeleid te verbeteren. Voor meer informatie kunt u terecht bij Joosje Baarda, Dimence (j.baarda@dimence.nl) of Coby Oosterhuis, Bureau Jeugdzorg (coosterhuis@bjzo.nl).

Wat houdt de Regionale aanpak kindermishandeling in?

Het bestrijden van kindermishandeling is een van de prioriteiten van het programmaministerie voor Jeugd en Gezin. Minister Rouvoet voor Jeugd en Gezin heeft in juni 2007 een actieplan voor de aanpak van kindermishandeling naar de Tweede Kamer gestuurd onder de titel *Kinderen veilig thuis*. In dat actieplan staat een aantal kernpunten voor de aanpak van kindermishandeling tijdens deze kabinetsperiode. Een van de acties is het invoeren van een regionaal sluitende aanpak van kindermishandeling. Die aanpak is gebaseerd op de aanpak van de Reflectie- en Actiegroep Aanpak Kindermishandeling (RAAK) die in vier proefregio's werd uitgetoetst en doeltreffend is gebleken. Eind 2010 moeten alle 35 centrumgemeenten een sluitende aanpak kindermishandeling hebben. Het programmaministerie heeft het Nederlands Jeugdinstituut opdracht gegeven om de regio's te ondersteunen bij de invoering hiervan.

De kern van de regionale aanpak kindermishandeling is dat instellingen en beroepskrachten op regionaal niveau gezamenlijk werken aan een samenhangende en effectieve aanpak van kindermishandeling. Deze sluitende aanpak moet leiden tot het:

- zo veel mogelijk voorkómen van kindermishandeling;
- zo snel mogelijk signaleren en onderzoeken van vermoedens;
- stoppen van kindermishandeling en beperken van schadelijke gevolgen door snel passende hulp en/of bescherming te bieden.

Meer informatie: www.aanpakkindermishandeling.nl

Congres: Verder met de Regionale aanpak kindermishandeling

Op 14 februari 2011 organiseert het Nederlands Jeugdinstituut samen met regiocoördinatoren het congres *Verder met de Regionale aanpak kindermishandeling*. Centraal staat de vraag hoe de aanpak van kindermishandeling een structurele plek kan krijgen in het werk van iedereen die voor en met ouders werkt.

De afgelopen jaren is in opdracht van het programmaministerie voor Jeugd en Gezin in alle regio's hard gewerkt aan de aanpak van kindermishandeling. Met als resultaat vele inspirerende werkwijzen, samenwerkingsvormen, plannen en instrumenten die een blijvende plek en verdere verspreiding verdienen. Het congres *Verder met de Regionale aanpak kindermishandeling* gaat over al die goede praktijken en hoe die stevig verankerd kunnen worden en elders navolging vinden. Omdat geweld tegen kinderen niet stopt in 2011.

Meer informatie over het definitieve programma en de aanmelding is te vinden op de website:

www.nji.nl/congres

Colofon

Nieuwsbrief Regionale aanpak kindermishandeling
Jaargang 2, nummer 3,
november 2010

© 2010 Nederlands Jeugdinstituut

Deze nieuwsbrief wordt mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het programmaministerie voor Jeugd en Gezin.

Redactie

Alexandra Bordewijk, Edith Geurts
E-mail redactie: redactieRAK@nji.nl

Foto's

Mike Bink
Merian Bouwmeester
Katrien Mulder
Politie Gooi en Vechtstreek
Maarten Scherpenzeel

Foto omslag en op pagina 10

Campagne aanpak kindermishandeling

Nederlands Jeugdinstituut
Catharijnesingel 47
Postbus 19221
3501 DE Utrecht
Fax (030) 230 63 12
Website www.nji.nl
E-mail: infojeugd@nji.nl

